

РОЛЬ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОПОРЯДКУ В СФЕРІ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Станіслав Сергійович КУЧЕРОВ,

*аспірант відділу аспірантури
(ад'юнктури) і докторантури
Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Лісове господарство є важливим компонентом екосистеми, що забезпечує стабільність природних процесів та економічний розвиток територій. Проте, проблема незаконної вирубки лісів, порушення екологічного законодавства та нераціонального використання природних ресурсів потребує уваги з боку органів місцевого самоврядування. У контексті децентралізації управління, їхня роль у забезпеченні правопорядку в цій сфері значно зростає.

Органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у забезпеченні сталого управління та охорони лісових ресурсів. Їхня діяльність у цій сфері ґрунтується на нормативно-правовій базі, яка визначає обсяг повноважень, функцій та відповідальності. Відповідно до Конституції України та профільних законів, зокрема Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні" та Лісового кодексу України, органи місцевого самоврядування мають право здійснювати управління природними ресурсами, зокрема лісовими, які перебувають на території їхньої юрисдикції. Функції органів місцевого самоврядування включають розробку та реалізацію програм, спрямованих на охорону, відновлення та збереження лісів. Такі програми забезпечують адаптацію національних екологічних стратегій до потреб конкретних територій. Крім того, вони мають брати участь у виділенні земель для заліснення, забезпечуючи їх раціональне використання та відповідність екологічним вимогам. Особлива увага приділяється контролю за дотриманням екологічного законодавства[1]. Ця функція передбачає проведення регулярних перевірок щодо дотримання норм законодавства, зокрема запобігання незаконній вирубці лісів, порушенням правил лісокористування та недопущенням деградації екосистем. Важливою складовою цього процесу є співпраця з громадськістю, яка дозволяє залучити місцевих жителів до спільного вирішення екологічних проблем. Разом із тим, діяльність органів місцевого самоврядування в цій сфері стикається з низкою викликів. Недосконалість нормативної бази іноді ускладнює реалізацію окремих повноважень, створюючи юридичні колізії. Відсутність достатнього фінансування обмежує можливості впровадження програм з відновлення лісів та використання сучасних методів моніторингу. Недостатній рівень підготовки фахівців також стає перешкодою для ефективного виконання обов'язків.

Для підвищення ефективності діяльності місцевих органів самоврядування у сфері лісового господарства необхідно вдосконалювати правові механізми, підвищувати рівень фінансування та залучати сучасні технології. Це сприятиме більш ефективному виконанню функцій та забезпеченню збереження лісових ресурсів на місцевому рівні.

Органи місцевого самоврядування відіграють важливу роль у забезпеченні правопорядку в сфері лісового господарства, використовуючи широкий спектр інструментів і механізмів для попередження та виявлення правопорушень. Одним із ключових аспектів їхньої діяльності є моніторинг стану лісів[2]. Завдяки впровадженню сучасних технологій, таких як геоінформаційні системи та супутникові знімки, місцева влада отримує можливість виявляти випадки незаконної вирубки, відстежувати зміни у стані лісових масивів і оперативно реагувати на порушення. Застосування технологічних рішень дозволяє не лише вчасно фіксувати порушення, але й забезпечує прозорість та достовірність отриманих даних.

Важливою складовою забезпечення правопорядку є взаємодія з місцевою громадою. Органи самоврядування активно залучають населення до вирішення проблем у сфері лісокористування, організовуючи громадські обговорення, інформаційні кампанії та екоініціативи[3]. Це сприяє підвищенню обізнаності громадян про важливість збереження лісів та формує почуття відповідальності за природні ресурси. Крім того, залучення громадськості допомагає створювати систему громадського контролю, коли мешканці повідомляють про порушення та незаконні дії. Не менш важливим напрямком є співпраця з правоохоронними органами та державними структурами, такими як Національна поліція, екологічна інспекція та інші контролюючі органи[4]. Така взаємодія дозволяє створити ефективну систему реагування на порушення, яка базується на координації дій, спільних перевірках та обміні інформацією. Органи місцевого самоврядування забезпечують передумови для оперативного виявлення правопорушень, водночас беручи участь у розробці планів спільних дій із правоохоронцями. Важливим інструментом, що підвищує ефективність правопорядку, є впровадження цифрових платформ і систем реєстрації порушень[5]. Використання таких платформ сприяє автоматизації процесів фіксації незаконних дій, спрощує доступ до інформації для зацікавлених сторін та забезпечує прозорість прийняття рішень. Цифрові технології також дозволяють громадянам залишати скарги та повідомлення про порушення у зручний спосіб, що значно покращує зворотний зв'язок між громадою та органами місцевої влади.

На нашу думку, забезпечення правопорядку в сфері лісового господарства потребує комплексного підходу, що включає постійний моніторинг, активну взаємодію з громадськістю, координацію з правоохоронними органами та впровадження сучасних технологічних рішень. Це дозволяє не лише своєчасно виявляти та попереджувати

порушення, а й створює передумови для ефективного управління лісовими ресурсами, сприяючи їхньому збереженню та сталому використанню.

Діяльність органів місцевого самоврядування у сфері лісового господарства, попри досягнення у цій галузі, залишається недостатньо ефективною через низку проблем, які потребують системного вирішення. Однією з основних перешкод є обмежене фінансування екологічних програм. Недостатній рівень бюджетних асигнувань унеможливає впровадження масштабних проєктів, спрямованих на відновлення лісів, створення нових зелених зон та впровадження сучасних технологій для моніторингу. Брак фінансових ресурсів також перешкоджає проведенню заходів з навчання персоналу, оновленню матеріально-технічної бази та залученню спеціалізованих фахівців[6]. Ще однією значною проблемою є низький рівень кваліфікації працівників, які безпосередньо відповідають за управління та контроль у сфері лісового господарства. Часто місцева влада не має достатньо підготовлених кадрів, які володіють необхідними знаннями та навичками для ефективного виконання завдань, пов'язаних із захистом природних ресурсів. Це знижує якість реалізації місцевих екологічних політик і ускладнює взаємодію з іншими зацікавленими сторонами, включаючи державні органи та громадськість. Додатковою проблемою є обмежені повноваження органів місцевого самоврядування у питаннях притягнення до відповідальності за порушення екологічного законодавства. Чинна нормативно-правова база часто не дозволяє місцевим органам оперативно реагувати на випадки незаконної вирубки або інших порушень, що призводить до затримок у розслідуваннях та знижує ефективність заходів із захисту лісових ресурсів. У багатьох випадках процес контролю вимагає погодження з вищими органами влади або спеціалізованими структурами, що створює додаткові бюрократичні перешкоди. Перспективи вдосконалення діяльності органів місцевого самоврядування у сфері лісового господарства значною мірою залежать від удосконалення нормативно-правової бази. Необхідно запровадити чіткіші механізми взаємодії між органами місцевої влади, державними структурами та громадськістю. Розширення повноважень місцевих органів, зокрема у сфері нагляду та притягнення до відповідальності за порушення, сприятиме підвищенню їхньої оперативності та ефективності. Важливою перспективою є залучення міжнародної підтримки у вигляді грантів, технічної допомоги та інвестицій для реалізації проєктів сталого розвитку. Такі програми можуть стати джерелом фінансування для модернізації інфраструктури та впровадження інноваційних підходів у лісокористуванні.

Ще одним напрямком вдосконалення є активізація міжсекторної взаємодії. Це передбачає більш тісну співпрацю з освітніми установами, екологічними організаціями та приватним сектором, що дозволить об'єднати зусилля у сфері охорони та відновлення лісів. Крім того, важливо створювати умови для професійного розвитку працівників, відповідальних за лісове господарство, зокрема шляхом організації

тренінгів, семінарів та освітніх програм. Використання сучасних цифрових технологій, таких як платформи для моніторингу стану лісів і фіксації порушень, також має стати пріоритетним напрямком розвитку. Такий підхід забезпечить прозорість і відкритість процесів, а також сприятиме залученню громадськості до їхнього контролю.

Отже, органи місцевого самоврядування відіграють ключову роль у забезпеченні правопорядку у сфері лісового господарства. Їхня діяльність є невід'ємною складовою сталого розвитку територій та збереження природних ресурсів. Водночас, для підвищення ефективності їхньої роботи необхідно удосконалювати законодавчу базу, розвивати співпрацю з громадськістю та міжнародними партнерами, а також впроваджувати сучасні технології моніторингу. Забезпечення належного правопорядку у сфері лісового господарства є спільним завданням, що вимагає комплексного підходу та участі усіх зацікавлених сторін.

Список використаних джерел

1. Антонюк В.Ф. Правові аспекти діяльності органів місцевого самоврядування у сфері охорони природних ресурсів. *Актуальні питання екологічного права: збірник матеріалів конференції*. Київ: НАВС, 2021. С. 34-39.

2. Грабар Ю.С. Забезпечення правопорядку у сфері лісокористування органами місцевого самоврядування. *Проблеми екологічної безпеки: матеріали міжнар. наук.-практ. конференції*. Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2020. С. 125-130.

3. Демченко І.О. Взаємодія органів місцевого самоврядування та правоохоронних структур у протидії незаконній вирубці лісів. *Держава і право*. 2022. № 1 (95). С. 91-97.

4. Кравченко О.В. Використання цифрових технологій у забезпеченні правопорядку у сфері лісового господарства. *Екологічне право України: виклики та перспективи: матеріали наук.-практ. конференції*. Одеса: ОНУ ім. І.І. Мечникова, 2023. С. 47-53.

5. Пилипенко Н.В. Особливості нормативно-правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування у сфері охорони лісів. *Право та суспільство*. 2024. № 4 (80). С. 203-208. DOI: <https://doi.org/10.31766/law.2024.4.25>.

6. Стеценко А.П. Співпраця органів місцевого самоврядування та громадськості у забезпеченні захисту природних ресурсів. *Зелена економіка: перспективи сталого розвитку: збірник наукових праць*. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. С. 55-60.